

แบบเขียน ก.ไก่

ฉบับมือถือน

ISBN 974-9942-84-1

แบบเรียน ก. ไก่ ฉบับมอแกน

ผู้เขียน

นฤมล อรุโณทัย และประไพพิศ โอนำรวัฒน์

ผู้ให้แนวคิด ผู้แปลและตรวจสอบภาษามอแกน
เจ้า จุริย์ และสังวาลย์ กล้าทะเล

ผู้วาดภาพประกอบบนผืนญชนะ (เด็กมอแกนเกาะสุรินทร์)

เนน สะดุด ตาเทม เดือน ทิพย์ หมวย ปน วันดี แล้ว
ดู่กูน ก่อลาช ซาลีก้า เดน โอเล่ สีปาน เล็ก ดอน ปันต์
ปลา บ่าตอย ลัก ป่าเขียว เว็ด เกสิมม โลมุด พง เข้ ไซติ

ผู้วาดภาพปก

วิथा ดวงธิมา

ผู้ออกแบบรูปเล่ม

ประไพพิศ โอนำรวัฒน์ และอุษา ใดตรณธิเชษ

ผู้ประสานงานการพิมพ์

ปาริชาต ชิตนุกูล

ผู้สนับสนุนการวัดพิมพ์ : พิมพ์ครั้งที่สอง ปี พ.ศ. 2556

กระทรวงวัฒนธรรม

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

วัดพิมพ์โดย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

ก. ไก่ ข. ไช้... เป็นบันไดขั้นแรกที่ทำให้
เราเรียนรู้ภาษาไทย และในฐานะคน
ในสังคมใหญ่ สิ่งที่เป็นตัวแทนมนุษย์ขณะ
(ไก่... ไช้...) นั้นเป็นสิ่งธรรมดาสามัญที่เรา
รู้จักกันดี (ยกเว้น เฉอ และปฏัก)

但是对于กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีวัฒนธรรม
และภาษาที่แตกต่างออกไปแล้ว มีหลาย
อย่างที่ไม่คุ้นเคย ไม่ว่าจะเป็นระฆัง ฉิ่ง
ไช้ ชฎา ฐาน ฯลฯ หนังสือเล่มนี้สร้างขึ้น
เพื่อให้เด็ก ๆ มอแกนได้เรียนรู้มนุษย์
และภาษาไทยควบคู่ไปกับการรู้จักไก่
ไช้... และตัวแทนมนุษย์คนอื่น ๆ ในบริบท
ของวัฒนธรรมตนเอง แบบฝึกหัดจะช่วย
กระตุ้นให้เด็ก ๆ มอแกนสนใจที่จะเรียนรู้
ค้นคว้าเพิ่มเติมจากผู้ใหญ่ในชุมชน และ
สามารถนำไปเชื่อมโยงกับวิชาอื่น ๆ
ได้ด้วย

มานก

ไก่

โก

โกเป็นสัตว์ปีกที่ตื่นแต่หัวรุ่ง
เมื่อตื่นแล้วโกตัวผู้จะขันเสียงดัง
พวกเรามอแกนเลียนเสียงโกกันว่า
"แอ - ออก แอ - ออก"
คนไทยเลียนเสียงโกว่า
"เอ็ก - อี้ - เอ็ก - เอ็ก"
ส่วนฝรั่งเลียนเสียงโกกันว่า
"ด็อก - เด็ล - ดู - เด็ล - ดู"

มานก

มานก น้ะ ป่าเล็ด งะ นง แก่ด้น

มานก ก่าโน งะ แลว เหน่เลด เชียง อ่าดะ

มอแกน เบาะ เชียง บ่าช้า มานก

"แอ-ออก แอ-ออก"

แซม เบาะ เชียง บ่าช้า มานก

"เอ็ก-อี-เอ็ก-เอ็ก"

ซูลา บู้เตียก เบาะ เชียง บ่าช้า มานก

"ด้อก-เดีล -ดู-เดีล-ดู"

แบบฝึกหัด ก.ไก่

1. ชื่อสัตว์บกที่ขึ้นต้นด้วย "ก" คือ.....
2. ชื่อปลาในภาษามอแกนที่ขึ้นต้นด้วย "ก" คือ.....
3. คำที่คล้องจองกับ "ไก่" คือ.....
4. ในภาษาไทย เราเรียก "ลูกไก่" ว่าอะไร
ทำไมจึงเรียกเช่นนั้น
5. ลูกไก่มีสีอะไร เมื่อโตแล้ว ไก่มีสีอะไรบ้าง
6. ไก่กินอะไร ที่ไหน มันหาอาหารอย่างไร
7. ทำไมไก่จึงบินไม่ได้เหมือนนก
มีสัตว์ปีกอื่นที่บินไม่ได้อีกไหม
8. ในพิธีเห่นเอ็น หล่อโบง
พวกเราใช้ไก่ทำอะไร และต้องเตรียมไก่อย่างไร
9. นอกจากไก่แล้ว ต้องวัดเตรียมอะไรบ้าง
สำหรับพิธีเห่นเอ็น หล่อโบง
10. ในสมัยก่อน พวกเราจับไก่ป่า
และนกชนิดต่าง ๆ อย่างไร

ข

กลุ่น

ไข่

ไข่

สัตว์ปีกทุกชนิด

จะออกลูกเป็นไข่

ไก่ออกลูกเป็นไข่

และฟักไข่นอกเป็นลูกเล็ก

คนนำไข่มาทำอาหาร

เพราะไข่เป็นอาหาร

ที่มีประโยชน์แก่ร่างกายของเรา

ไข่มีโปรตีนสูง

เด็ก ๆ ควรรับประทานไข่

เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง

กาฬนา

๓๕. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคุณหญิงลาวัณย์ อภิญญาพงศ์ เป็นแม่ทัพภาคที่ ๑

๒ | **เขตอำนาจ ปิ่น กลุณ**

มานก ชะละ อำนาด ปีน กลุณ

๗
๘
๙
๑๐
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐
๕๑
๕๒
๕๓
๕๔
๕๕
๕๖
๕๗
๕๘
๕๙
๖๐
๖๑
๖๒
๖๓
๖๔
๖๕
๖๖
๖๗
๖๘
๖๙
๗๐
๗๑
๗๒
๗๓
๗๔
๗๕
๗๖
๗๗
๗๘
๗๙
๘๐
๘๑
๘๒
๘๓
๘๔
๘๕
๘๖
๘๗
๘๘
๘๙
๙๐
๙๑
๙๒
๙๓
๙๔
๙๕
๙๖
๙๗
๙๘
๙๙
๑๐๐

မနုဉ်း မၢ်ဂၢၤ မၢ်ကၢၤ ဟံး နီုနီု

กลุ่ม ปีน ช่อบาย อำเภอนน

បោះ ១ តេង ១ អត់តេង ២ ចេញ

ក្រុម ប៉ះ ទៅទៀត ក្នុង

ล้านนา ล้านนา อ่อน มะงั่ว กฤษ

๒๕ ๒๕๒๕ ๒๕

แบบฝึกหัด ข.ไข่

1. ไข่ใช้ทำอาหารอะไรได้บ้าง
2. อวัยวะในร่างกายของเรา
อะไรบ้างที่ขึ้นต้นด้วย "ข"
3. สัตว์อะไรบ้างที่ออกลูกเป็นไข่
4. มีสัตว์อะไรบ้างที่ตัวผู้เป็นผู้ดูแลไข่
5. เปลือกไข่นำไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง
6. คำเหล่านี้มีเสียงวรรณยุกต์อะไรบ้าง
"โคโรขายไข่ไก่ให้พวกเรามอแกน"
7. พวกเรากินไข่ของสัตว์บกชนิดใดบ้าง
และสัตว์เหล่านั้นไข่ไว้ที่ใด
8. คนไทยเรียกไข่เต่าว่าอะไร
และพวกเรามอแกนเรียกไข่เต่าว่าอะไร
9. พวกเรามอแกนหาไข่เต่าพบได้อย่างไร
10. หอยนางรม (เอี้ยกชะโล่ง) เม่นทะเล (ตะเอน)
และปลาหลังเขียว (เอ็กานโปล่า)
มีไข่ในช่วงเดือนใดของปี

ข

fang

ชาด

ขวด

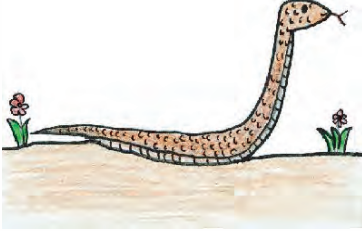
ขวดเป็นภาชนะสำหรับใส่ของที่เป็นน้ำ
น้ำมัน น้ำยา และของเหลวต่าง ๆ
ขวดทำมาจากวัสดุหลายชนิด ทั้งแก้ว พลาสติก
พวกเรามองเห็นใช้เศษขวดแก้ว
เพื่อเหลาไม้ให้เรียบ
บางคนนำขวดมาใส่น้ำผึ้ง
ที่เราหาในป่า
เด็ก ๆ ไม่ควรนำขวดมาเล่นให้แตก
เพราะอาจเกิดอันตรายได้

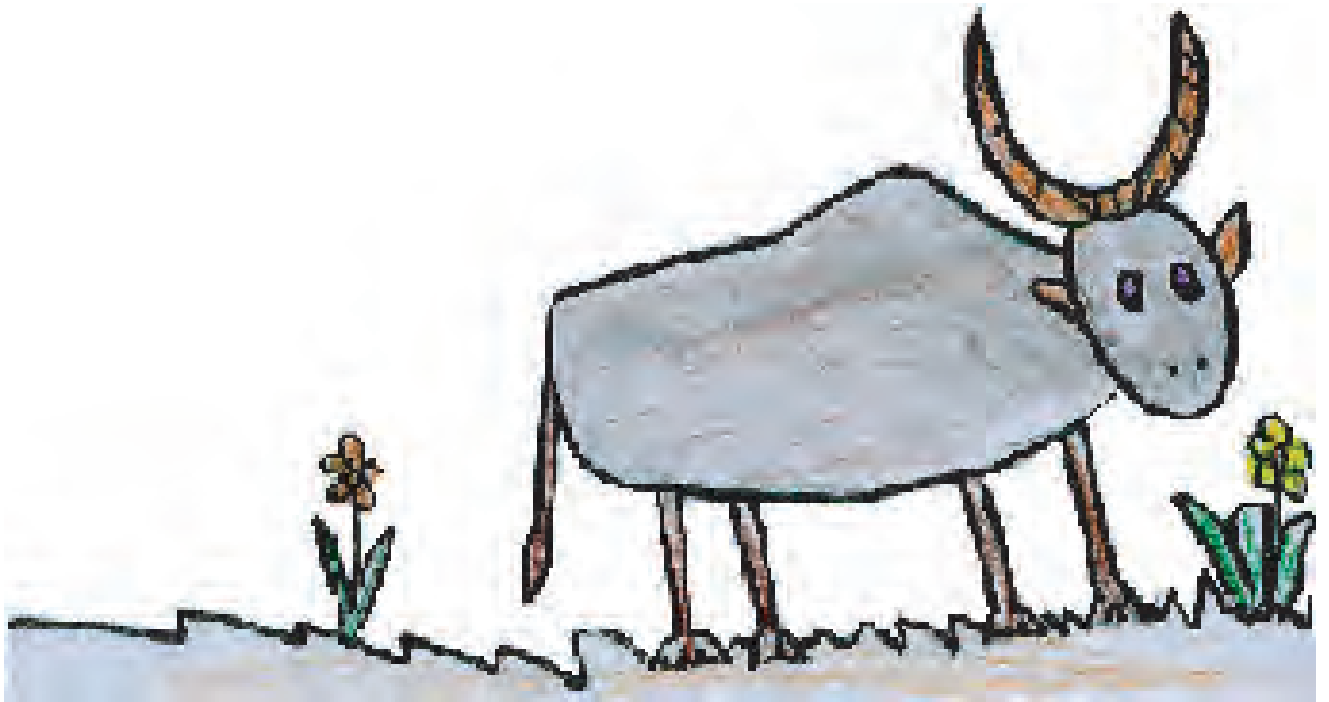
ฟาง

ฟาง ตะ มะอึก ค่อง ปิน เว้น
ปิ่น มิน้ำด ปิ่น เว้น ใอ่บัด มาล่ำ มาล่ำ
ฟาง เบาะ นง ละมิ่น คู้ ป่าตึก
มอแกน เอตะไช้ ฟาง เบอกระห์
ซูด กระเอ เบาะ เนอแมะห์
ดาดุม บะ ฟาง หมาดุก เว้น หล่าพึ่ง หน่านุ่ย
ก็เอตะ วัง นง กอตัน
ลำนาด ลำนาด นะ เหน่เอ็น ฟาง เบาะ เบอกระห์ ล่า
อาไมน ะ หนากัด หนอกะ

แบบฝึกหัด ข

ให้เด็ก ๆ เลือกรูปภาพที่ตรงกับพยัญชนะ

ข ขวด	
ฆ ระฆัง	
ง งู	
ฉ ฉาน	
ฉะ ฉะ	

កែប្រែ

គ្រោង

ควาย

ควายเป็นสัตว์ที่มีบุญคุณต่อคน
ชาวนาใช้ควายไถนา
ปลูกข้าวเพื่อเป็นอาหารเลี้ยงคนทั้งประเทศ
เนื้อควายนำมาประกอบอาหารได้
ส่วนหนังของมัน
ยังสามารถใช้ทำเป็นหน้ากลอง
กระเป๋⁺า เข็มขัดได้
นอกจากนี้มูลของมันยังเป็นปุ๋ย⁺
สามารถนำมาใส่ต้นไม้
ทำให้ต้นไม้เจริญงอกงาม

กะบาว

กะบาว เบาะ อำไม่น ตง มนุด
ออกตาง เบาะ นา ไร่ กะบาว หม่อต่ง เบาะ นา
มาน้ำ ไป แลม มนุด ต่าพุง ผุงะ
หฺมฺกุด กะบาว ตะ บะ เบาะ ช้อบาช ม่อช
บุล่ง กะบาว
แม่น บะ เบาะ บ่านา
เบาะ ออล่ง เบาะ ต่าต๊ิบ ม่อช
กะเดด ญา บะ เบาะ ปุ่ย
หมาดุก ไร่กน กะเอ
เบาะ ไร่กน กะเอ อัดะ ไว

แบบฝึกหัด ค. ดวาท

1. มีสัตว์อะไรบ้างที่ขึ้นต้นด้วย "ด"
2. คำที่คล้องจองกับ "ดวาท" คือ.....
3. ประโยชน์ของดวาท คือ.....
4. ทำไมชาวนาไทย ใช้ดวาทมากกว่าใช้วัว
5. ในสมัยก่อนที่มอแกนบางกลุ่มปลูกข้าว
ทำไมไม่ต้องใช้ดวาท
6. ทำไมคนไทยมีคำเปรียบเทียบกับว่า
"นกเอี้ยงเลี้ยงดวาทเฒ่า"
7. ทำไมดวาทจึงชอบเข้าในปลักโคตร
8. ทำไมดวาทและสัตว์ตัวผู้หลายชนิดจึงมีเขา
ในขณะที่ตัวเมียไม่มีเขา
9. ทำไมดวาทในเมืองไทยจึงมีลำนวนลดลง
10. เนื้อสัตว์อะไรที่พวกเรามอแกนเปรียบเทียบกับ
ว่าเป็น "กะบาวมอแกน"

မ

မနုဉ္ဇ

ဇာနည်

คน

คนเดินสองขา พูดได้
รู้จักคิด ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ได้
เมื่อเราเกิดมาแล้ว
ต้องทำความดีต่อผู้อื่น
และอย่าทำความชั่ว
ผู้คนมีหลากหลายกลุ่ม
ต่างภาษา ต่างวิถีชีวิต
นอกจากไทยและมอแกนแล้ว
ยังมีลาหู่ ม้ง ลีซอ อีนเดียด และอื่นๆ
การมีคนหลากหลายกลุ่ม
ทำให้เราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ลากกัน

มนุด

มนุด หล้าเกา จั๊วะ ก้าโก มะการ ม่อษ
ด้น ดิด เบาะ ด้อง มาล้า มาล้า มอษ ต้าพู้ง
เอต๊ะ ปิน มนุด ชะละทะ กะ
เบาะ อ้าไม่น คุ มนุด อะซิง
น๊ะ เบาะ บ่าน้ำ ล้า
มนุด น๊ะ มาล้า มาล้า ผุงะ
มาล้า มาล้า มะการ มะแอม
น๊ะ แซม น๊ะ มอแกน
บาตัก ทะนาว ลีน ชูลา
มนุด น๊ะ มาล้า มาล้า
เอต๊ะ มอษ มะเรียน มาล้า มาล้า ปล้า

แบบฝึกหัด ๘. ๘น

ให้เด็ก ๆ เลือกพยัญชนะที่ตรงกับรูปภาพ

	ก	ง	ค
	ช	ข	ซ
	ข	ซ	ช
	ด	น	ด
	ด	น	ด

ਖ

ਕਣਕੀਂ

ਕਣਕੀਂ

ระฆัง

คนไทยใช้ระฆัง

เป็นเครื่องให้สัญญาณเวลา

หรือเรียกคน

พระละตีระฆังเสียงดังหง่าง ๆ

ในเวลาเพล ตีสิบเอ็ด

เพื่อบอกเวลาฉันอาหาร

และเป็นสัญญาณในเวลาสวดมนต์ตอนเย็น

โรงเรียนเคาะระฆังตอนเช้า

เรียกให้เด็กนักเรียนเข้าเรียน

พวกเรามอแกนไม้ใช้ระฆัง

จึงใช้กับศัพท์ภาษาไทย

ระฆัง

นง มุ่ะ แหม ระฆัง ญี่

ปิ่น เคาะ เบาะ ดัน ย่า

เบาะ มนุด หง่าดั้น

มอสง ตะ เคาะ ระฆัง นาม่าน อ่าตะ "กูง - กูง"

เคาะ ลับโป้ เล็ด

ญ่า ลอน คู้ บู้กาย

เคาะ บุด ชวด มอสง

โองเรียน เคาะ ระฆัง บู้กาย

งะอ่อง ลานาด ลานาด นามะ โองเรียน

มอแกน เคย ไซ้ ะ ระฆัง

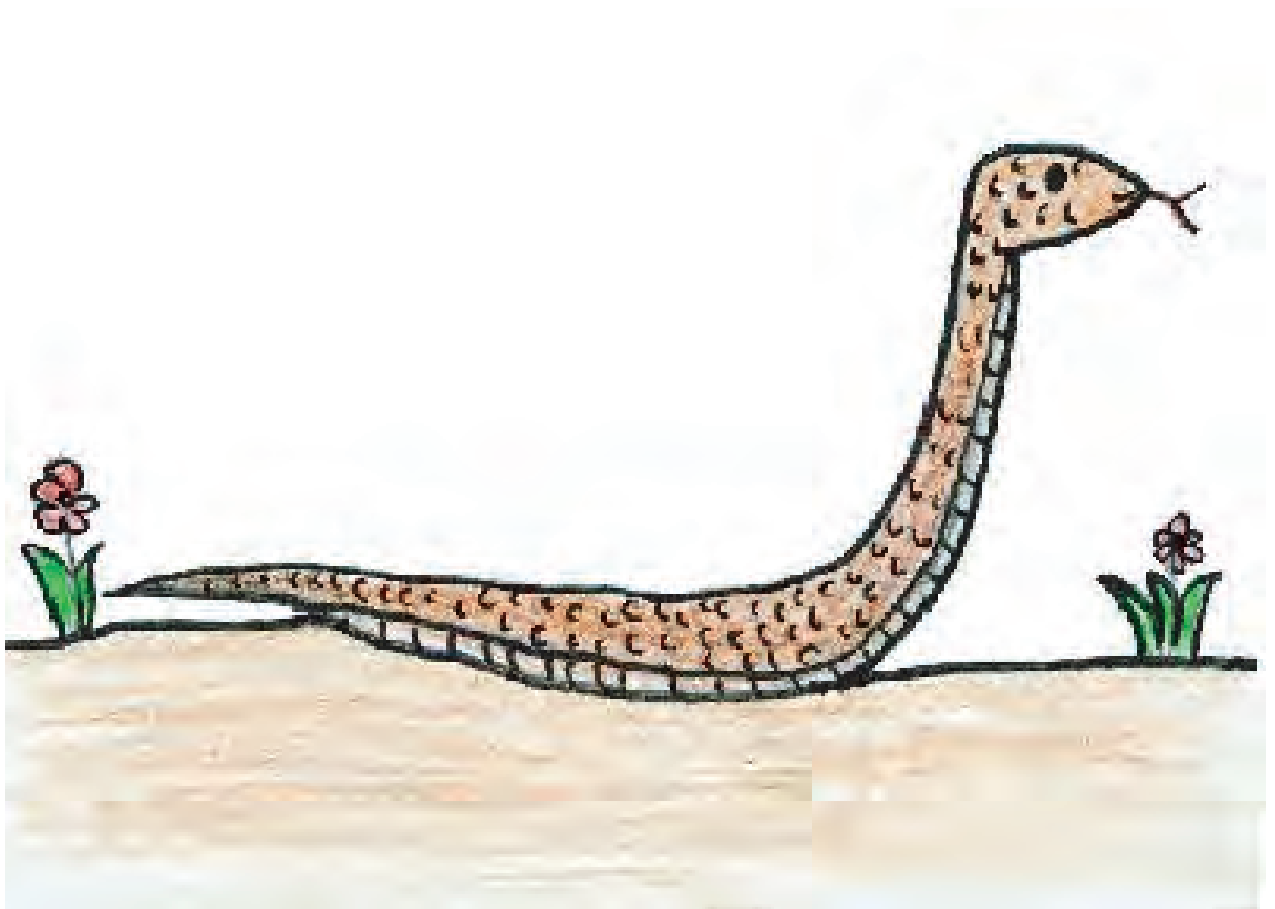
ดำ ระฆัง ตะ มะการ แหม

แบบฝึกหัด ข. ระฆัง

โยงภาพและพยัญชนะที่มีความสัมพันธ์กัน

ง

งู

งู

ง

งูเป็นสัตว์เลื้อยคดลาน

มีหลายชนิด

ทั้งที่มีพิษ และไม่มีพิษ

งูที่มีพิษกัดแล้วทำให้ตายได้

เช่น งูเห่า งูจงอาง

เมื่อเราพบเห็นงูควรระวังหลีกเลี่ยง

อย่าเข้าไปใกล้

หรืออย่าเหย่มัน ทำร้ายมัน

ถ้างูไม่ตกลีง งูก็จะไม่กัดเรา

ขอลาน

ขอลาน หน้างอด

นะ ขอลาน มาล่า มาล่า

ปี่ชา นะ ก็ นะ ปี่ชา ฮ่า ก็ นะ

ขอลาน ปี่ชา นะ ตัก มนุด หม่าไต

ขอลาน ตะดุง ขอลาน ตะดุง อะวาก

ปะนะ ขอลาน เอตะ นะ ดูลี่ ลา

นะ เหนเอ็น ลา นะ เปาะ ลา

นะ หลาเกา ดานี ลา

จฺวา ดือมาด ฮ่า จฺวา ตัก ฮ่า

แบบฝึกหัด ง. งู

1. คำที่ขึ้นต้นด้วยตัว "ง" คือ.....
2. คำที่คล้องจองกับ "งู" คือ.....
3. งูอะไรบ้างที่มีพิษ
(ให้บอกชื่อทั้งภาษาไทยและภาษามอแกน)
4. งูอะไรบ้างที่ไม่มีพิษ
5. งูที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่พบในเมืองไทย
เรียกเป็นภาษามอแกนว่า.... ภาษาไทยว่า.....
6. งูขนาดใหญ่นั้นกินอะไรเป็นอาหาร
7. ทำไมงูจึงกัดคน
เราควรจะทำอย่างไรเมื่อเลื่อง
8. มีสัตว์อะไรบ้างที่มีรูปร่างผอมยาวคล้ายงู
9. พวกเรามอแกนรักษาคนที่ถูกงูกัดอย่างไร
10. ตำนานหรือนิทานของพวกเราที่เกี่ยวข้องกับงู
มีอะไรบ้าง

๒

ชาม

จาน

ลาน

ลานเป็นภาชนะสำหรับใส่อาหารต่าง ๆ

คนใช้ลานสำหรับใส่ข้าว และกับข้าว

หลังจากที่เรากินข้าวเสร็จแล้ว

เด็ก ๆ ควรช่วยพ่อแม่ล้างลาน

เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่

ในทะเลมีปะการังชนิดหนึ่ง

ที่คนไทยเรียกว่าปะการังเห็ด

พวกเราเรียกปะการังนี้ว่า “ซามทะเล” หรือ “ลานลิง”

เพราะเมื่อมองจากด้านบน

ปะการังมีรูปร่างเหมือนเห็ด

แต่ถ้าพลิก “ดอกเห็ด” นั้นขึ้น

ก็จะมีรูปร่างเหมือนลานข้าว

แต่ลานแบบนั้น คนคงไม่ใช้

พวกเรายังเรียกว่าลานลิง

ชาม

ชาม ตะ มะอึก ช้อบาย มาล้า มาล้า
มนุด ไซ ชาม หมาดุก ลอน ดู ช้อบาย
ญ่า ลอน เลี้ยว กะ
ล่านาด ล่านาด ตอลง อะปง เอ-นง มาญ่า ชาม
เบาะ อำไม่น อะปง เอ-นง หล่าปิ่น อ่า
ดัลล่า ออเกน นะ การ์ัง อะ มาล้า
แซม หน้าย่าน “ปะการังเห็ด”
เอตะ งะอ่อง “ชามกละ”
การ์ัง ญู หมาลิด นง ดาตะ
บ่าชา กอลาด ชูญ
ฉะ ปะกั๊บ การ์ัง
บ่าชา ชาม หมาดุก ลอน
ชาม บ่าชา บูญ มนุด ไซ มอย อ่า
เอตะ หน้าย่าน “ชามกละ”

แบบฝึกหัด ๑. ลาน

1. คำที่คล้องจองกับคำว่า "ลาน" คือ.....
2. อวัยวะส่วนใดในร่างกายที่ขึ้นต้นด้วยตัว "ล"
เหมือนกันทั้งภาษาไทยและภาษามอแกน
3. สมัยก่อนที่จะมีลานซามปลาสติก กระเบื้อง และแก้ว
พวกเรามอแกนใช้อะไรใส่อาหารบ้าง
4. มีหอยชนิดหนึ่งเรียกว่า "หอยมุกลาน"
พวกเรามอแกนเรียกหอยนี้ว่าอย่างไร
และเราเกี่ยวข้องกับหอยมุกลานอย่างไร
5. ให้เด็กฯ ลองวาดรูปหอยมุกลาน
ตามคำบอกเล่าของผู้ใหญ่มอแกน
6. เครื่องมือในการกินของชาติต่างๆ มีหลายอย่าง
เด็กฯ รู้ไหมว่าทำไมแต่ละชาติถึงใช้เครื่องมือต่างกัน

มือ

ช้อน-ส้อม

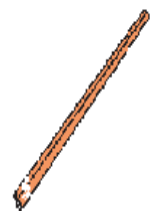
ตะเกียบแบบจีน

มีด - ส้อม

ตะเกียบแบบญี่ปุ่น

United Nations Development Programme
www.undp.org

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
PRINCIPAL REGIONAL OFFICE FOR ASIA AND THE PACIFIC
www.unesco.org
www.unescobkk.org

กระทรวงวัฒนธรรม และ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
Ministry of Culture

Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization)

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

Chulalongkorn University Social Research Institute

Phayathai Road Bangkok 10330 Thailand

Telephone 02-218-7366 Fax 02-255-2353

ข้อมูลบรรณานุกรม

นฤมล อรุโณทัย และประไพพิศ โอฟารวัฒน์. (2556). **แบบเรียน ก.ไก่ ฉบับมอแกน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.